

**AZ ÉRMELLÉKI REF.
EGYHÁZMEGYE**

1916. szeptember hó 27. napján
Székelyhidon tartott rendes közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE

Kiadta:
SZABÓ ZOLTÁN
e. m. főjegyző.

AZ ÉRMELLÉKI REF.
EGYHÁZMEGYE

1916 szeptember hó 27. napján
Székelyhidon tartott rendes közgyűlésének

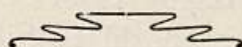
JEGYZŐKÖNYVE

Kiadta:
SZABÓ ZOLTÁN
e. m. főjegyző.

AZ ÉRMELLÉKI REF. EGYHÁZMEGYE
1916. évi szeptember hó 27-ik napján Székelyhidon
tartott rendes közgyűlésének

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E .

Jelen voltak :

Végh József esperes és dr. Babós János egyház-
megyei gondnok elnöklete alatt :

a) Tanácsbírák :

Lelkészek :

Szabó Mihály
Takács Zsigmond
Lengyel Pál
Jakab József
Kiss Sándor

Világiak :

Magyary Miklós
Konrád László
Bónis Elemér
Papszász Lajos

b) Tisztviselők :

Egyházmegyei főjegyző : Szabó Zoltán.
Egyházmegyei aljegyző : Bodor Pál.
Egyházmegyei pénztárnok ; Takács Zsigmond.
Egyházmegyei számvevő : Bányay László.
Orsz. lelkészi nyugd. int. pénztárnok : Kalmár István.
Egyházmegyei ügyész : dr. Galácsy Sándor,

c) Az egyházak képviselőiben :

40

- Albis : Hérmán József g.
Álmosd : Székelyhidya Béla l.
Apátkeresztur : Csuka Ferencz l.
Asszonyvására : Bakos József l.
5 Bagamér : Bányay László l., Silye Dániel g.
Bályok : Kalmár István l.
Berettyószéplak : Kocsis József pr.
Bihardiószeg : Fias Kálmán l., Szabados János g.
Biharfélegyháza : Egey István l.
10 Biharvajda :
Csokaly : Simon Imre l.
Érábrány : Debreczeny László l.
Éradony :
Érbogyoszló : Jakab József l.
15 Érkeserű : S. Nagy József l.
Érköbölkkút : Varga Béla l.
Érmihályfalva : Végh József esperes, Konrád László pr.
Érolaszi :
Érsemjén : Szathmáry Károly l.
20 Értarcsa :
Gálospetri : Takács Zsigmond l.
Hegyközszentimre :
Hegyközszentmiklós : Sillye Gábor l.
Kiskereki : Lengyel Pál l.
25 Kokad : Bodor Pál l.
Kóly : Kovács László l.
Magyarkécz : Kovács Antal sl., Pikó József g.
Margitta :
Micske : Füzessy Endre pr.
30 Monospetri :
Nagyléta : Radó József l.
Ottomány : Szabó Mihály l.
Piskolt : Thamássy Géza sl.
Poklostelek : Kiss Sándor l., S. Nagy Károly g.
35 Szalacs : Hegedűs Albert l., Cserved János g.

fájd.
jobb
várva
„itte
Hoz
van
olda
a fe
ölen
jövő
váro
siró
azt
talár
a n
kéts
Ister
előtt

Székelyhid : Szabó Zoltán I., Kulcsár József g,
Szentjobb :
Tóti :
Ujléta :
40 Vedres-Ábrány :

d) Választott tanítói képviselők :

Molnár Antal (Bagamér)
Kiss Lajos (Bihardiószeg)

1. sz. Esperes ur következő imádságának :

Életnek, halálnak Ura, Istene, sajtó szívünk kinos fájdalmában hozzád, mint erős kőszálhoz menekül, védő jobbot keresi, könnyező szemünk ég felé tekint s szívárványt keres a beborult látóhatár sötét fellegei között, „itten nincsen ki segítsen, hát kihez folyamodjunk“ ?! Hozzád csak Te hozzád egyedül óh, mert csak nálad van megtartásunkra elég erő !! A négy világtáj minden oldalán gyilkos háboru tüzes csóvái nyaldossák körül a fellegekarcoló óriás szikla bérceket. A rónák s völgyek ölen ekék helyett ágyuk szántanak s teszik semmivé a jövő aratás szép reményeit ! Feldult falvak, rommá lőtt városok megszenesedett maradványai, hazátlan bujdosók siró menekültek bús karavánjai egy pillanatra mintegy azt látszanak mondani, mintegy azt hirdetik : levetted talán gondodat rólunk Istenünk, s hogy nem szenvedett a multban még eleget a magyar !!? Vivódó lelkünk kétségbe-ejtő kitöréseiért ne ítélj meg felettébb bennünket Istenünk !! Igaz ügyünkre apellálunk csak, a Te igazságod előtt !! Atyánk vagy, mi gyermekeid tehát testvérek

mindannyian!! Az első testvérgyilkos felett, Te magad mondtad ki az igazságos ítéletet ! !

Nemzeti, állami élete testvérgyilkosának megbüntetése céljából fogott fegyvert a vérig megsértett magyar nemzeti öntudat. Igaz ügye mellett a Te megvesztegethetetlen igazságodra támaszkodik, ez nem engedi ellankadni, elcsüggedni ezer vész és ezer halál között. Bizik benned, mint gyermek atyjában, bizik benned, mert tudja, mert érzi, Te az igazságot megcsufoltatni nem engeded !

A haza virága, ifjúsága fegyverbe öltözve védi szent s örök jogát. Az ifju harcos oldalán a meglett kor tul harsogja az ágyu morajt, s ha golyótól találva földre roskad is, gyermekének ölelő karjai között e szóval ajkán hunyja le szemét „csak előre édes fiam!“ Igaz ügyet védünk, a védelemhez oda visszük s oda adjuk a legszentebb a legdrágább áldozatokat, bizunk reménylünk, hogy a siker nem maradhat el, hiszen Te velünk vagy Te velünk maradsz ! !

Atyánk e hon e véráztatta föld, melyen bölcsőnk is ringott egykoron, dajkánk a vallás, mely az erény, igazság, becsület, tisztesség, mesgyéjét megszabja kijelöli. Mi kiket most ide szállított a kötelesség parancsoló szava gyilkos fegyverrel kezünkben a küzdő harcosok sorába igaz nem állhatunk, de oltalmazni, megvédelmezni azt a dajkát, ki ölelő karjai között ringatva megtanított bennünket Tégedet, Istent, mint igazságos szerető édes atyát félni, tisztelni, szeretni, ki csókjaival csepegtette lelkünkbe, hit, remény, szeretet magasztos érzelmeit, ki Isten neve után közvetlen a haza nevét véste szivünk falára fel, ezt a dajkát szent vallásunkat s annak látható intézményeit, anyaszentegyházunkat megvédelmezni, érdekeit előmozdítani legfőbb feladatainak, szent kötelességeinek tartjuk és ismerjük mindannyian

Őr szolgálatot teljesít most a haza minden gyermeke katona, polgár egyaránt. A távol küzdők s itthon szenvedőknek minden gondolata, minden sóhajtása közös imába olvad át: fegyveres küzdelmeinkre a győzelmi babért, polgári, egyházi társadalmi nemes törekvéseinkre a siker áldását add ajándécul hatalmas Istenünk! Ámen.

és gondnok úr alkalomszerű s tetszéssel fogadott beszédének elhangzása után

elnökség az érmelléki ref. egyházmegye 1916. évi szept. hó 27-én délelőtt 9 órájára Székelyhidra összehívott rendes közgyűlését megnyitotta.

Gondnok úr megnyitó beszédéből értesült közgyűlésünk arról, hogy Kovács András bályoki főjegyző, ki egyházmegyénk ügyeinek intézésében, mint világi főjegyző éveken keresztül tevékeny részt vett — a napokban elhunyt. Emlékét kegyelet teljes megemlékezéssel örökíti meg jegyzőkönyvében.

2. sz. Gyűlés megnyitása után lelkeszi főjegyző számba veszi a közgyűlés alkotó tagjait.

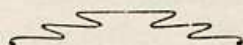
Az elnökség megállapítja hogy az elől megnevezett tagok az elnökséggel együtt 43 vannak jelen. Távol maradásukat igazolták: Lovász Béla, Kalas István, K. Szabó József, Rácz Lajos, Balogh Ferenc, Csokonay József, Kovács Lajos lelkeszek.

Hadbavonulásuk miatt nem jelenhettek meg: Farkas Gábor, tanácsbíró és dr. Várady Miklós világi főjegyző.

3. sz. Esperes betérjeszti az egyházmegye vallásérkölcsi és anyagi állapotáról szóló részletes évi jelentését:

Esperesi jelentés

az érmelléki ref. egyházmegye 1915. évi vallás-erkölcsi
és anyagi állapotáról

Nagytiszteletű és Tekintetes

Egyházmegyei Közgyűlés!

Egyházmegyénk vallás-erkölcsi életéről s állapotáról a mai nehéz viszonyok között *mindenekre nézve megnyugtató* jelentést nyújtani, lehetlenségekkel határos dolog, mindazon által a kötelesség parancsoló szavának engedve megkísérlem, hogy ha hü képet nem adhatok is, legalább valami vázlat formájában tájékoztassam a nt. és tek. egyh. megyei közgyűlést.

A kánonszerű egyházlátogatást, mint a multban ugy a folyó évben is — magam minden helyen nem jelenhetvén meg — küldöttségek alkalmazásával fogatosítottuk. Szabó Mihály, Lengyel Pál, Jakab József lelkészi tanácsbíró urak, mint esperes helyettesek voltak szivesek szokott buzgalommal megosztani velem a vizitációval járó kötelességeket s terheket. Már *itt kötelességemnek* ismerem buzgó közreműködéseikért velök szemben hálás köszönetemet nyilvánítani.

I. Az egyházközség belélete.

1. Istenisztelet ünnepeken s vasárnap délelőtt megtartatik minden helyen prédikációval, vasárnap d. u. 29 helyen felváltva

predikáció, biblia s káté magyarázat, 7 helyen rendszeren csak ima, másik 4 helyen is bevallottan ima, de közvetve vett tudomásom szerint még csak imádság sem tartatik. Közvetlen értesítesem nem lévén, az említett 4 egyházat most még meg sem nevezhetem, de már most felkérem a nt. és tek. egyházmegyei közgyűlést, méltóztassék kötelezőleg kimondani s megismételni egyh. kerületünknek még a kilencvenes években hozott ama határozatát, hogy vasárnap d. u. a lelkész, ha pusztán a tanító s énekes gyermekek vannak is a templomban, vagy még ha a tanító kiányzik is, legalább egy imádságot mondani köteles, mely kötelességét ha *nem teljesíti*, vagy ha az egyházlátogatósnak a valóságnak megfelelő gyakorlattal *ellenkezőt* jelent ellene a fegyelmi vizsgálat haladéktalanul megindíttassék.

Hétköznaponként 21 helyen rendszeren tartatik isteni tisztelet imával, 19 helyen csak bizonyos napokon, bűnbánati heteken. Bibliamagyarázat meghatározott időben leginkább adventben tartatik 1-2 szer hetenként. Ifjúsági s gyermek istenitisztelet nem tartatott, a gyermekek a tanító felügyelete alatt mennek templomba.

2. Konfirmációra 23 helyen lelkész, 17 helyen lelkész felügyelete mellett a tanítók készítik elő a gyermekeket, kik rendszeren áldozó csüörtökön confirmáltatnak s csaknem minden helyen emléklapot is kapnak. Az iskolát elhagyottak, mint ismétlő iskola kötelesek confirmáltatnak.

3. A templom talán ez ítéletidő hatása alatt a legnagyobb buzgóssággal látogattatik mindenfelé.

4. A szent vacsora minden egyházban törvényszerű kihirdetés után 6 ízben kiszolgáltatik s a lélek számszerint megfelelőleg részesülnek benne hivesek, (29478) a betegeknek bármikor kiszolgáltatik.

5. Egyházmegyénkben szektáriusok is vannak jelesen nazarénus 14, baptista 407, felekezet nélküli 419, vadházas 80, ennek megszüntetését lelkészeink minden díj elengedésének ígéretével s reábeszélésekkel gondolják elérni.

6. A házasság rendszerint egyházilag is megáldatik. Vegyes házasság kötöttet 19, a gyermekek vallására nézve ebből megegyezés kötöttetett 11 esetben, 7 javunkra, 4 kárunkra. Az adatok állami anyakönyvből irattak ki, a kihirdetések ellenőriztetnek, szabályok betartatnak. A javunkra vagy kárunkra történt házassági megegyezések az anyakönyvek jegyzet rovatába vezetnek be rendszerint.

7. Egyházi szertartást mellőzték 1915. évben keresztelésnél 8, esketésnél 11, temetésnél 3 esetben, ezen adatok a kétféle anyakönyv összehasonlítása alapján tüntek elő. A bajok orvoslására presbitériumok mindent elkövetnek.

8. Békités nem fordult elő.

9. Vadházások békitésére az elmúlt évben nem volt alkalom.

10. Az egyházközségek s egyesek áldozatkézségét alábbiakban van szerencsém ismertetni:

1. <i>Albis</i> a szent asztalt minden alkalommal a hivek látták el	120.—
2. <i>Apátkeresztur</i> a szent asztalt minden alkalommal a hivek látták el	60.—
3. <i>Asszonyvására</i> a szent asztalt mindent alkalommal a hivek látták el	120.—
4. <i>Álmosd</i> . Dr. Fráter Imre adományozott 73.45 K, Fényes Etelka urnő 20.78 K, Frater Zoltán ur 83.36 K, Horváth Endre 19.97 K, Miskolczy Jenő 14.19 K, harangdíj hagyomány 183.20 K	394.95
5. <i>Bagamér</i> . Szűcs Sándor temető kert kerítésre adományozott	30.—
6. <i>Bályok</i> . ifj. Emberger Antal temető kert kerítésre adományozott	10.—
7. <i>Berettyószéplak</i>	
8. <i>Bihardiőszeg</i> . Szabó Sándor adománya 50 K, többek 2—10 Koronás adománya 95 Kor. összesen .	145.—
9. <i>Biharfélegyháza</i> többek adománya	219.—
10. <i>Biharvajda</i> szent asztalt a hivek látták el .	60.—
11. <i>Csokaly</i> szent asztalt a hivek látták el . .	60.—
12. <i>Éradony</i>	
13. <i>Érábrány</i> , urvacsorai kenyér s bor 50 Kor, lelk. ajándéka az egyháznak 10 Kor, ugyancsak lelkész egyh. könyvtár létesítésére 140 Kor., különféle persely gyűjtések 167.28 Kor.	367.28
14. <i>Érbogyoszló</i> . Az urasztalát a hivek látták el	84.—

15. *Érkeseü.*
16. *Érköbölkuť.* Az urasztalát a hivek látták el . 120.—
17. *Érmihályfalva.* Lovass Sándorné Kollár Terézia **2000 Kor.** adómentesítési alapítványt tesz, ugyancsak ő és férje a templomkert rendezhetése végett a 100 Kor.-t jövedelmező bérház megváltására **2000 Kor.** ingatlan vételi alapot létesítenek, továbbá új harangozó lakást vásárolnak **1200 Kor.** értékben. Dr. Nagy Albert ur egyházfentartási alapra 167.82 Kor.-t helyez el a földhitel intézetnél. Vajda Ferenczné 50, Tunyogi Lajos 30, Nagy Jánosné 10 Kor.-t hagyományoznak. Szathmári Sándorné szül. Hegedüs Sárka urnő 100 Kor.-t adományoz illetve helyez el egyházunknál, hogy abból lehetőleg elesett hősök árvái segélyeztessenek. Hintalan Edéné Böszörményi Mária asszony 150 Kor. értékben egy urasztali kelyhet s tálcát ajándékozz. A szent asztalt a hivek látták el 200 Kor. értékben . 5907.82
18. *Érsemjén.* A szent asztalt a hivek látták el . 120.—
19. *Érolaszi.* A szent asztalt a hivek látták el 100 K. Török Zs. 2 K-t, Novák I. 5 K-t adományoz . 107.—
20. *Értarcsa.* Pelekács Józsefné 30 K-t adományoz 30.—
21. *Gálospetri.* Sás Károlyné orgona alapra . 20.—
22. *Hegyközszentimre.* Urasztali kenyeret és bort adtak 120.—
23. *Hegyközszentmiklós.*
24. *Kiskereki.* Az urasztalát a hivek látták el . 120.—
25. *Kokad.* Az urasztalát a hivek látták el . 120.—
26. *Kóly-Kágya.* Az urasztalát a hivek látták el 100.—
27. *Magyarkécz.*
28. *Margitta.* Polgári község 10 Kor. iskolai jutalomra. Az egyház szükségleteire néh. *Szabó Lajos* 200 Kor. ifj. Takács József 20 Kor. özv. Rác Jánosné 10 Kor. Réz Zsuzsanna 10, Asok János 10, Horváth Dánielné 3 Kor-t adományoztak. Temetkezési egyesület *iskolai célokra 133 Kor-t.* Özv. Szathmári Sándorné

szegény gyermekek <i>felruházására</i> 100 Kor-t, Halász Sándor 10, Böde Imréné 10 Kor-t ad. Iskolai felszerelésekre vegyesen adományoztak 117.60 K-t. A szent asztalt a hivek látták el 60 Kor. értékben. . . .	693.60—
29. Micske. Az urasztalt a hivek látták el 60 kor. Szilágyi István 4 Kor-t a hivek közmunkával 300 Kor-t kerestek az egyháznak	364.—
30. Nagyléta. Többek (31 egyházttag) hagyománya 410 Kor. az urasztalát a hivek látták el 120 Kor. Borsi József adománya 40, Berci Imréné 20, Szilágyi Ferenc 10 Kor-t ad	600.—
31. Oltomány. P. Kovács Antal régi ajánlata orgonára befizetve 280 Kor. Lelkész az urasztalt borral látja el 30 k. többen kenyeret adtok 25 Kor.	335.—
32. Piskolt	
33. Poklostelek. Tunyoghy Emil ur <i>egy ezüst</i> boros kancsót <i>adományoz</i> 200 Kor, többen kenyeret s bort 60 Kor.	260.—
34. Szalacs. A szentasztalt a hivek látták el 120 Kor. Zsigó Endréné szegény gyermekeknek 40 Kor. Tamás András hagyománya 40, néh. Horváth István hagyománya 200, Csizmán Zsuzsánna hagyománya 200, az egyház árva alapja javára Szabó Lajos tanító gyűjtött 118.98 Kor-t és egy 100 Koronás névértékű hadi részvényt, ugyane célra Cservid Ferenc adott 2 Kor-t.	820.98—
35. Szentjobb. Az urasztalt a hivek látták el 60 Kor. Veress K. és neje hagyománya 20, Fodor Sámuelé 20 Kor.	100.—
36. Székelyhid. Urvacsorai kenyér s borra többen 120 Kor. néh. özv. Szököcs Jánosné hagyománya 800 Kor. Lovag Lusénszky főhadnagy adománya 40, toronyórára többek adománya 222.13 kor. a népbank adománya 50 Kor.	1232.13
37. Tóti	
38. Ujléta az urasztalát a hivek látták el 120 Kor. néh. Kiss Jánosné orgona alapra adományozott 100 Kor-t	220.—

39. Vedresábrány. Fazekas Imréné adománya .	50.—
40. Monospetri. Farkas Károly „ „ .	18.—

összesen : 13108.76

Ha a hiveknek áldozatkészségéhez, a jótékony célokra közvetlen küldött adományokon kívül hozzászámítjuk a katona ott-hon részére egyhm. területén begyűlt circa 12000 Koronát, továbbá a Kárpátfalvára: Bihardiószeg 94·88, Biharfélegyháza 134·78, Ottomány 13·56, Köbölkut 15, Érmihályfalva 34·92, Albis 9·52, Székelyhid 70·50, Kiskereki 10·82, Biharszéplak 149, Csokaly 30, Értarcsa 10, Érsemjén 15, Kokad 10, Nagyléta 272·77, Tóti 45, Szentjobb 5, — begyűlt 920·70 Kor-t, valamint a magyar vörös kereszt egyesület javára szedett s elküldött Péter-Pál napi persely pénzt 83·20 Kor-t (adakoztak Érábrány 7·76, Érmihályfajva 10, Piskolt 5, Kiskereki 6·53, Nagyléta 10, Vedresábrány 7, Érolaszi 10·20, Ársemjén 6, Albis 2, Érköbölkut 8·71, Bihardiószeg 10 Kor-t) kitűnik, hogy a hivek áldozatkészsége nem apadt, de gyarapodott.

11. Az egyszázközség szegényeiről rendesen a polgári község gondoskodott. Iskolás gyermekek tankönyv s ruhával láttat-tak el több helyen 293 Kor. értékben.

12. Felekezeti sérelem nem fordult elő.

13. Halottak napján a sirok világítása több helyen kezd általános gyakorlatként szerepelni.

14. pontra : nem.

15. „ : nincs, csaknem minden egyházba jár a Téliujság, Protestáns árvaházi naptárt veszik.

II. Az egyházközség kerülete, szervezete, vagyona.

17. Presbitérium minden helyen szervezve van, negyed-évenként ülésezik, kettős elnökség nincs, az összehívás törvény-szerűleg történik.

18. A presbiteri határozatok egyh. törvény szerint jegyző-könyveztetnek, a jegyzőkönyvek be vannak kötve, jegyzőkönyvet rendszerint a tanító vezeti, 3 helyen a lelkész.

19. Egyházközségi közgyűlés 3 egyházban van képviselői alapon szervezve, más helyen nem is szerveztetett.

20. Jegyzőkönyvei törvénytörvény szerint vannak vezetve.

21-27. pontokra : igen.

28. Az egyház ingatlanai részben házi kezelésben, részben hasznbérben s néhoj feles művelésben vannak, a bérjövedelem rendesen befolyt.

29. Ingatlanok minden egyháznak a nevéen állanak telekönyv rendben van.

30. Egyházmegyénk egyházainak tulajdonában 1615. évi zárlat szerint az alapítványok összege: 121301. 84 Kor, az alapoké: 150071.14 Kor. összesen: 271372.98 Kor. Ezen összegnek részben biztos kezesek mellett kölcsön kötvényen, részben takarékbetétként kezeltetnek, részben hadi részvényekben lettek utóbb elhelyezve. Rendszeresen kezeltetnek külön számadásait a számvevőszék ellenőrzi.

31. A régi magtárvagyon természetbeni állaga megszűnt csaknem mindenütt s mint egyházfentartási alap a fentemlitettekben szerepel.

32. Az egyházmegye egyházainak adóssága: 339570 Kor. mely után az $1_0/0$ - $8_0/0$ -ig váltakozó kamatot s törlesztési részleteket a lehetőség szerint elég pontosan fizették az egyházak.

33. pontra: igen.

34. Az egyházi adó minden helyen törvény szerint van kivéve 3 egyház kivételével mind adó segélyben részesül. A pótadó $10_0/0$ - $150_0/0$ -ig is felemelkedik. Adócsökkentési segélyt élvez egyházmegyénk: 62831.99 Kor-t.

35. Az egyházaknak szabályszerűen vezetett számadásai számvevőszékileg mind meglettek vizsgálva, hiányok pótlására az utasítás megadatott.

A zárszámadások össz bevétele volt: 396588.08

 öszes kiadás „ : 379595.55

 maradvány „ : 16992.53 Kor.

39. Egyházi épületeink 1614. évről szóló jelenfésében foglaltak szerint bírálhatók el ma is, ugyanis a mostani háborus viszonyok újabb építkezéseknek utját vágják, sőt a szokásos évi renováció sem volt munkás hiánya miatt elvégezhető. Templom 3, iskola 3, lelkészi lak 7, melléképület 29 várja a gyors javítást.

37. A mult évben egy egyház sem végzett újabb építkezést.

38. Tűzkár ellen minden egyház biztosított, az érték felemelése iránt ker. végzésünk értelmében megtétettek a sürgős intézkedések.

39. Pénzkezelésre külön helyiség 8 helyen van a többi helyeken a lelkészi irodában kezeltetik.

40. Tűzmentes szekrény van 5. más helyeken két kulccsal járó ládában s szekrényben őriztetik a pénz. Pecsét van minden helyen.

41. Hivatalnokok fizetve mindenütt.

42. Minden fizetve van.

43. Közalapi tőkesegélyt nyert egyházmegyénk 1915 ben : 38000 Kor. tőkének megfelelő évi 1900 Kor. kamatsegélyt.

A tanítók fizetésének kiegészítéséhez is érkeztek államsegélyek a fokozatos előléptetések szerint, erről azonban biztos adatokkal nem szolgálhatok.

44. pontra : nincs.

45. A temetők az egyház nevének állanak, fájdalom a legtöbb helyen, sőt mindenütt csak körül vannak árkolva kerítés helyett

46. Felterjeszteni való egy egyházban sem volt.

III. Az egyházközség iskolai ügyei.

47. Egyházmegyénkben Érabrány, Poklostelek, Ujléta, Vedresabrány kivételével a többi egyház mind tart fent felekezeti iskolát. 8 tanító 8 tanteremben tanít; a múlt évben háború miatt csak 6/ iskolában volt tanítás; összevonás váltakozó rendszerrel.

I—VI. oszt. az iskola 42, I—V. oszt. 11.

vegyes 29.

osztott 38 ; fiu 19 ; leány 19.

48. Államsegélyt élveztek a múlt évben

Tanítói fiz. kiegészítés címén : 76.383 kor.

Tandijkárpótlási államsegély címén : 10.407 kor.

személyi pótlók 4184 kor.

Más címen : 6813 kor.

49. Biharfélegyházán a község évi 800 kor. segélyt ad

50. A díjlevelek megvannak erősítve s megőriztetnek a javadalmi jegyzőkönyvekkel együtt.

51 Természetben élvezik a lakást.

52. Az állami iskolában a lelkészek tanítják a vallást, az állam által meghatározott díjazásért. (heti óránként 30 Kor.)

53. A hol nincs felekezeti iskola ott az állami iskolába járnak gyermekeink.

54—55. pontra: általában fel van szerelve mind.

56. Az 50 fill. beiratási díj minden helyen szedetik s kizárólag könyvtári célokra fordítatik.

57. Vannak ifjusági s tanítói szakkönyvtárak az elősorolt típusok meg vannak rendelve. A növendékek csak téli félévben használják a könyveket.

58. Rendes iskoláztatásról az elmúlt tanévben szó sem lehet, birságolás nem volt. miniszteri rendeletek mentették fel az iskola látogatás alól a nagyobbakat. Több helyen egy tanító tanított 2—3 helyett. Minden tanító bevonulván a lelkész végezte a tanítást 4 helyen.

59 Könyvek taneszközök lehetőség szerint beszereztettek. A kerület által megállapított tankönyvek használtattak.

60. Az iskolaszék kötelességét hűen végezte.

61. pontra: Elvannak látva iskoláink.

62. A tananyag csak hiányosan megrövidítve végeztetett el

63. Minden iskola a viszonyok méregelése után, megfelelőnek minősített.

64. Statisztikai adatok beterjesztettek 62 helyről rendszeren, 8 egyház csak sürgetés után, Kohyt kétszer is kellett sürgeti.

65. A tanítói karban történt változások az elmúlt év folyamán: Somogyi Gábor álmósi, Barcsai Gyula apátkereszturi Dekmár Gyula biharfélegyházai, tanítók nyugalomba mennek. Bolaskó Ilona hkszentmiklósi. Szemere Mária székelyhidi, Füzessi Irma micskei, Katona Erzsébet érkeserüi tanítónők, s Bartha Ferencz éradonyi tanító állásaikról önként lemondanak. Micske Takács Ilonát, Ottomány Kovács Gusztávné Szabó Rozáliát Székelyhid Czenk Adolfne szül. Szilágyi Ilonát, Érkeserü Józsa Lajost, és Édes Irént, Gálospetri Papp Józsefet, Apátkeresztur Béli Adélt, választja meg a rendszeres itett állásokra. — Szabó Rozália Szenjobbon mint helyettes nyer alkalmazást. Albis Biró Ilonát választja meg.

IV. Egyházi tisztviselők s presbiterek egymáshoz viszonya.

66. A tanítóknál említett változásokon kívül lelkészi karunkban is volt változás. Nagy Imre, szalacsi lelkész előbb nyugalomba,

megy később meghal, helyére Hegedüs Albert választatik meg. Elment itthagyt bennünket Szathmári Sándor nyugalmazott érmihályfalvai lelkész is.

67. Tisztviselők presbiterek kötelességeiket hűen teljesítik, kivéve Kólyt hol a gononok közönyössége miatt a hivatalos eljárást láttam szükségesnek megindítani.

68. Gyülekezet s hivatalnokok között a béke, szeretet, s egyetértés a lehetőség korlátai között mozog.

V. Statisztikai adatok.

69. Az egyházmegye egyházainak lélekszáma : 53384

70. Szül. fi törvényes : 616 törvénytelen 17 össze. : 633 } 1274
„ nő „ : 620 „ 21 „ : 641 }

Meghalt fi : 730, nő : 704 összesen 1434.

Házasságot kötött 76 pár, ebből tiszta : 57 pár, vegyes 19 pár

Konfirmáltatott : 291 fi, 368 nő összesen 659.

Áttért egy fi, 2 nő összesen 3.

Kitért..... fi.....nő „

Teljes tisztelettel

Érmihályfalva 1916 Szeptember hó 1.

a nagytiszteletű és tekintetes egyhm. közgyűlésnek alázatos szolgája

Végh József

esperes.

Közgyűlés az esperesi jelentést tudomásul veszi s jegyzőkönyvünkben való kinyomatását elrendeli. A vasárnap délutáni istentiszteleteket elhanyagoló lelkészeket utasítja, hogy legalább egy imádságot elmondani kötelességüknek ismerjék, még az esetben is, ha vasárnap délután a templomban csupán az iskolás gyermekek vannak jelen. Az elnökséget felhatalmazza, hogy az ellen a lelkész ellen, ki e kötelességét nem teljesíti a fegyelmi eljárást megindíthassa.

Elrendeli esperesi jelentés kapcsán azt is egyházmegyei közgyűlésünk, hogy Lovass Sándor és neje Kollár Teréz 3 rendbeli 3.300 koronás, Szathmáry Sándorné sz. Hegedüs Sárrika 100 koronás, Hintalan Edéné sz. Böszörményi Mária 150 koronás adományaiért melyeket nevezettek az érmihályfalvai ref. egyház részére teszek, — jegyzőkönyvileg köszönetét fejezi ki. Ugyancsak jegyzőkönyv útján mond köszönetet a margittai egyházban, Szabó Lajosnak ki a ref. egyház részére 200 koronát, a temetkezési egyletnek mely iskolai célokra 133 koronát, adományozott, ugy szintén köszönetét fejezi ki a poklosteleki egyházban Tunyoghy Emil 200 kor. értékű adományaért az érábrányi egyházban Debreczeny László lelkész 140 koronás adományaért.

4. sz Esperes betérjeszti időszak következő jelentését :

Időszaki jelentés.

Nagytiszteletű és tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

1916. Ápril. 13-án tartott egyházmegyei közgyűlésünk óta elnökileg végzett hivatalos ügyekről, időszaki jelentésemet alábbiakban van szerencsém előterjeszteni.

Múlt gyűlésünk határozata alapján jelentem, hogy az 1914—915. évi számadások bemutatására elkötelezett csokalyi egyház, kötelességének elegett tett, kifogástalan számadásait hivatalomnál bemutatta s köri számvevőhöz elküldte. Félegyháza s Kóly alapítványaiokról készített s elkülönített számadásaikat szintén betérjesztették.

Tavaszi gyűlésünkön meg nem jelent lelkészek elmaradásait mindannyian igazolták.

1915-ben elrendelt szavazás alkalmával ker. tanári képviselőre Hkszentimre, Érolaszi nem szavaztak, közgyűlésünk a lelkészeket 5—5 koronára birságolta, kerületünk 5—916. sz. végzésében a végrehajtást sürgeti. Kérem az ítéletnek érvényt szerezni s a birság pénzt az illetők kongruájából levonatni.

II. Adminisztrációs intézkedések.

Egyházmegyei házi s gyámintézeti pénztárunk megvizsgálásánál megjelentem s személyesen is közreműködtem.

Kerületi közgyűlésünkön, a nagyváradi leánynevelő intézet vizsgálatain ig. tanácsában egyházmegyénket képviseltem.

Nagy Imre volt szalacsi lelkész nyugdíjintézeti kérvényét letárgyaltattam, 916 május 1-én nyugdíjba megy; nyugdíját azonban rövid 1 hónapig élvezheti, június negyedikén ugyanis 16 lelkésztársammal könnyezünk koporsója felett. Egyházmegyém részvétét a gyászoló család előtt kifejezésre juttattam. Emlékének megörökítését kérem.

Halála folytán megüresedett állás betöltése érdekében megtettem a szükséges intézkedéseket. Felügyelő lelkésznek Szabó Mihály ottományi lelkészt kértem meg, őt bizván meg az leltározás megejtésével is. Hegedüs Albert a boldogult s lelkésze pályázati szándékát bejelentvén, már a temetés napján elhagyja Szalacsot, helyére ideiglenesen a kécsi s lelkészt Kovács Antalt rendelem át. Egyháztanács a hivek óhajára támaszkodva elhatározza, hogy pályázat mellőzésével meghívás útján tölti be a lelkészi állást s meghivandóul Hegedüs Albertet nevezi meg. Bizonyítványai elbírálta után a törvényszerű meghirdetések után Szabó Mihály, Fráter István tanácsbíró urakat küldtem ki a választás vezetésére.

Az egyhangu meghívás illetve választás megállapított, jegyzőkönyve a tárgysorozatunkban jön elő.

Egyházmegyei egyházi tanácsbírói állásra a szavazást elrendeltem, a szavazatokat bizottságilag felbontattam, jegyzőkönyve a tárgysorozatunkban jön elő.

Gálospetrii egyházzal tudattam, hogy a vallás és közokt. minisztér a 2. tanítói állás szervezéséhez, betöltéséhez hozzájárult

a szükséges intézkedések megtételére fentartó egyházat felhívtam. Tavaszi közgyűlésünk 33. sz. határozata értelmében a szalacsi egyház kölcsön kicseréléséhez hozzájárultam, illetve a hivek által 9°/_o mellett adott kölcsön kötvényre reá vezettem egyházmegyém beleegyezését, miután meggyőződtem, hogy a felvett összeg a Nagy Imre féle 8°/_o-os adósság kiegyenlítésére fordított. Gálospetriben Fráter Vinczéné urnő az új iskola elhelyezésére egy belsőséget adományozott az egyháznak. Az ajándékozási szerződést személyesen kifejezett hálám elismerése mellett megerősítettem.

A hkszentimrei belhivatalnokok köz. bírósági ügyében a helyszini vizsgálat megtartására sikerült megnyernem Dr. Babós János gondnok urat, a nagy körültekintést igénylő ügy iratai bírósági tárgyalásunknál használtattak fel.

A tanítói karban történt változásokról másik jelentésemben számoltam el

Az éghető anyag árainak tetemes emelkedésére való tekintetből felhívtam egyházainkat biztosítási tételeiknek bizonyos százalékkal való felemelésére.

Tanítók fizeteskiegészítési rendeleteit, statisztikai íveket egyházlátogatási jegyzőkönyveket minden helyre megküldtem. Lelkészek, tanítók szolgálati bizonyítványait s. lelkészek kápláni kongrua nyugtáit megerősítettem.

Jótekonysági gyűjtések érdekében több ízben megkerestem a gyülekezeteket.

Választók névjegyzékét minden egyházból bekértem s megerősítettem.

Közalap s orsz. lelk. nyugdíj intézettel kapcsolatos ügyeket elintéztem.

Több egyház részére hol ismételt pályázati hirdetések után sem kaptak rendes avagy helyettes tanítót, vallás és közokt. miniszter urtól kértem ideiglenes helyettes kiküldetését. Előterjesztésem most van elintézés alatt.

Bírósági ügyeket tárgyalásra előkészítettem, közgyűlésünk ügydarabjait a jegyző urak közt elosztottam, tárgysorozatát szétküldtem., közgyűlésünket folyó hó 27-re összehívtam.

Teljes tisztelettel vagyok

Érmihályfalva, 1916 szept. 17.

a nagytiszteletű és tekintetes közgyűlésnek

aláíratás szolgálja:

Végh József
esperes.

Egyházmegyei közgyűlés a felolvasott jelentést tudomásul veszi s az abban foglalt intézkedéseket határozati erőre emeli. Utasítja egyházmegyei pénztárnokot, — hogy egyházmegyénk 3—1915 számú határozata értelmében a szavazatok nem adó hegyközszentimrei és érolaszii lelkészek kongruájából 5—5 koronát mint birságpénzt vonjon le.

Kegyeletes megemlékezéssel örökíti meg jegyzőkönyvében az 1916-év május havában nyugdíjba ment s jun. 3.-án elhunyt lelkipásztornak Nagy Imre szalacsi lelkésznek emlékezetét.

A jelentést egész terjedelmében jegyzőkönyvében kinyomatni rendeli.

5. sz. 34-1916 számú kerületi határozat alapján

Egyházmegyei közgyűlésünk kimondja, hogy az „Érmelléki ref. egyházmegye“ Biharvármegyének érmihályfalvai, székelyhidi margittai s szalárdi járásában fekszik.

Pusztá Bánháza hovatartozandóságának kérdésében írott szerződésre vagy egyességre nem hivatkozhatunk, azonban azt igazoljuk, hogy már 1817-ben az érmihályfalvai egyházhoz tartozott, az ottani lelkész fizetéslevelébe már akkor felvan véve a pusztabánházi hivek által fizetett járandóság. Azóta folyton ide tartoztak, itt vettetett ki rájuk az egyházi adó, Érmihályfalva fizeti helyettük a közalapi járulékot is; ehez négy kilométerre van, még az alsó szabolcs hajduvidéki egyházmegyébe kebelezett Nyiracsád vagy Nyiradonyhoz legalább is 12-15 kilométerre fekszik.

Az alsó szabolcs hajduvidéki egyházmegyének megkeresésünkre e tárgyban hozott határozatát tisztelettel mellékeljük.

A hely neveket legjobb tudásunk szerint szedtük betürendbe s ezt ujabban csak úgy eszközölhetjük, hogyha a konvent által pusztán kitöltés végett leküldött rovatos ívet ismét kézhez vehetjük.

Forduló, Szunyogd szórványok a margittai járásban fekvő Érabrány anyaegyházhoz tartoznak.

6. sz. A 43-1916 számú kerületi határozás felhívja az egyházmegyét hogy alkalmas módon tegyék megbeszélés tárgyává azt, hogy a „Debreceni Protestáns lapot“ világi nagyjaink, egyházi közéletünk vezető férfiai szellemi s anyagi támogatásukkal az eddig tapasztaltnál nagyobb mértékben ajándékozzák meg.

Egyházmegyei közgyűlés felkéri világi nagyjainkat, hogy anyaszentegyházunk nagy érdekeit, közelebbről egyházkerületünk közügyeit, hűséggel szolgáló lapot szellemi s anyagi támogatásaikban részesíteni sziveskedjenek.

7. sz. Egyházkerületi közgyűlés 48-1916 számú határozatában felhívja az egyházmegyék útján az egyházközségeket, hogy ingatlanaikat szükség pótbiztosítások útján olyan érték erejéig biztosítsák, mely kár esetén a teljes kártalanításra alapul szolgálhat.

Egyházmegyei közgyűlés rámutatva az építkezés anyagok nagymérvű drágulására: s a 48-1916. számú kerületi határozat komoly megszivlelését minden egyházközségnek a legjobb akarattal ajánlja.

8. sz. Olvastatott az 56-1916 számú s a tőkesegélyszámadások ellátásának módozata tárgyában hozott kerületi határozat.

Tudomásul szolgál.

9. sz. 80-1916 számú kerületi végzéssel az egyes egyházmegyékhez véleményezés végett leadott kántortanítói fizetés levelek tárgyába egyházmegyénk észrevételeit a következőkben teszi meg :

a birálat végzett leadott díjlevél minta a II. sz. főrovata alatt feltüntetett ingatlanoknak míg csak *javadalmi jegyzőkönyv szerint való értékesítését* kívánja, addig az V. rovat alatt felvett terményeknél már az értékelést 10 éves átlag alapján követeli. Ezen eljárás egyházmegyénk szerint teljesen helytelen, hiszen épen a terményfizetése a tanítónak az, amit ma már végleg rendezni kell. Ezt ma a hány hely, annyi formában fizetik. Itt természetben, máshelyen a javadalmi jegyzőkönyvben felvett értékelés szerint, amott az adócsökkentési segély tárgyalásakor megállapított zóna értékben. Egyházmegyénk véleménye szerint leghelyesebb volna a javadalmi jegyzőkönyv szerinti értékelést állítani be jelzett V. pont alatt így nem károsodna sem a tanító sem a fentartó. A mintát egyebekben elfogadhatónak véleményezi egyházmegyénk.

10. sz. Olvastatott kerületi közgyűlésünknek 98-1916 számú határozata, melyben a ref. leánynevelés intézményes kiépítése céljából bizonyos adatok beszolgáltatásra köteleztettek el az egyes egyházmegyék.

Egyházmegyénk területéről más felekezeti nyilvános s magán polgári iskolába 64 leány növendék járt. Legtöbben Érmihályfalváról (12) s Székelyhidről (8) E két helyet látja közgyűlésünk legalkalmasabbnak a hivatalt kerületi végzés intenciói szerint és arra, hogy azokban internátussal egybekötött polgári leányiskolák szerveztessenek.

11. sz. A 140—1916 számú kerületi határozat éber őrtállásra serkenti az egyes egyházközségek figyelmét ott hol állami iskola tartatik fenn; nehogy az a vizás helyzet álljon elő, hogy egy tulnyomó részben ref. lakosságu község állami iskolájában úgy a tanítók-közt, mint a gondnokságban háttérben maradjon a reformátusság,

Közgyűlésünk felhívja az illetékes egyházközségek figyelmét, hogy az iskolai gondnokságok szervezésénél igyekezzenek e kerületi figyelmeztetéshez alkalmazkodni,

12. szám. Egyházkerületi közgyűlés 190—916 számú határozatában „felhívást intéz az egyházközségekhez, hogy az egyes helyeken megszüntetett legátiót visszaállítani s különösen a háború befejezése után minden ünnepen legátust kérni, több új legátiókat létesíteni sziveskedjenek ; e felhívás eredményéről az egyházmegyéktől a legközelebbi közgyűlés elé jelentést kíván.“

Egyházmegyei közgyűlés felhívja az egyes egyházközségek, hogy e kerületi határozat foganatosítása érdekében minden lehetőt megtenni sziveskedjenek.

13. sz. A 753/14-915, illetve 84-1916 számú kerületi végzésekre tisztelettel

jelenti egyházmegyei közgyűlésünk, hogy az 1914. évben megindult világháború folytán beállott viszonyoknak elszomorító, nyomasztó hatását megéreztek iskoláink is. Egyházmegyénk népesebb egyházainak — Székelyhid, Diószeg, Margitta, Érmihályfalva, Bagamér, Asszonyvásár stb. — iskoláikat csaknem féléven át katonaság foglalta el s más tanításra alkalmas hely hiányában szünetelt a tanítás ; a tanszemélyzet egy részének-19-bevonulása miatt a tanulmányi rend sem volt betartható ; osztályok összevonása, váltakozó rendszer alkalmazása által igyekeztünk magunkon segíteni, természetesen mind ez az eredmény rovására ment. A háborúnak iskoláinkra nézve elszomorító hatását letagadni nem, legfeljebb szépíteni lehet

14. sz. 753/3-915 számú iskoláink túlszűfoltóságának megszüntetését célzó rendeletre tisztelettel

jelenti egyházmegyei közgyűlésünk, hogy a normális viszonyok helyreállása után minden lehető megteszünk, most azonban a siker reményével fel sem léphetünk.

A ki nem mutatott 6 iskolát illető'eg jelentjük, hogy ezeknek népességét kimutatni nem állt módunkban, mert ezek a katonaság által voltak lefoglalva.

15 sz. A 753/7-1915 számú s a tanítók lakbérilletményét biztosító kerületi határozatra tisztelettel

jelenti közgyűlésünk, hogy ott ahol természetben nem kap a tanító lakást ott lakbérének törvényszerűrendezése mindenütt elrendeltetett.

16. sz. Lelkészi főjegyző felolvassa a szavazatbontó bizottság következő jelentését :

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Gálospetriben 1916 jul. 24-én, egyházmegyei lelkeszi tanácsbírói állásra beadott szavazatok felbontása alkalmával.

Jelen voltak:

Végh József esperes elnöklete alatt Bányai László, Takács Zsigmond, Konrád László tanácsbírák.

Elnök magállapítja, hogy egyházmegyénk 39 egyházából beérkezett minden szavazat, vagyis összesen 43. — A külső kellékeknek mindenik megfelelt, tehát minden érvényes. — Felbontván a szavazóleveleket megállapított, hogy :

Kiss Sándor poklosteleki lelkesz	kapott	32	szavazatot
Kalas István albisi	„	4	„
Szabó Zoltán székelyhidi	„	2	„
Molnár József tarcsai	„	2	„
Balogh Ferencz margittai	„	1	„
K. Szabó József V.-ábrányi	„	1	„
Csuka Ferencz apátkereszturi	„	1	„

Összesen : 43 szavazat.

Fentiek szerint Kiss Sándor 32 szavazattal 11 ellenében tanácsbíróvá választatott.

K. m. f.

Végh József,
esperes.

Esperes meleg szeretetteljes szavakkal üdvözlí az új tanácsbíróí, munkálkodására az Isten áldó kegyelmét kéri. Kiss Sándor az esküt leteszi, köszönetet mond a megnyilvánuló bizalomért s igéri, hogy igyekszik tanácsbírói állásában buzgó odadaással munkálkodni.

17. sz. Esperes jelenti, hogy a szalacsi ref. egyház 1916 évi május hó 21-én Hegedüs Albert szalacsi s. lelkészt meghívás útján lelkipásztorává választotta, nevezett lelkésznek a hivatala elfoglalására megkivántató megerősítést kiadván, lelkészi állását el is foglalta, kéri az egyházmegye megerősítését is.

Egyházmegyei közgyűlés Hegedüs Albert szalacsi lelkészt hivatalában működésére az Isten áldását kérve készséggel megerősíti és szeretettel beiktatja egyházmegyénk lelkészeinek sorába. Utasítja úgy a választó egyházat mint a megválasztott lelkészt a bekebelezési díjnak egyházmegyénk pénztárába leendő pontos befizetésére

18. sz. Esperes jelenti hogy az érkeserű egyház Józsa Lajost, a székelyhídi egyház özv. Czenk Adolfné sz. Szilágyi Ilonát, a gálospetrii egyház Papp Józsefet, a micskei egyház Takács Ilonát, az ottományi egyház Kovács Gusztávné Szabó Rozáliát, az apátkereszturi egyház Béldi Adélt az albis egyház Biró Ilonát választotta meg a megüresedett tanítói illetve tanítónői állásra, nevezetteket már állásukban ideiglenesen megerősítette, kéri végleges megerősítésüket.

Egyházmegyei közgyűlés a törvény szerint meg-
ejtett tanítói, tanítónői választásokat megerősíti.

Felhívja megválasztottakat az eskü letételére,
vagy a mennyiben már másutt az esküt letették, annak
okmányszerűen igazolására. Kötelezi egyuttal őket
valamint a választó egyházakat a szokásos bekebele-
zési díjakkal egyházmegyénk pénztárába leendő
pontos befizetésére.

19. sz özv. Czenk Adolfné sz. Szilágyi
Ilona székelyhidi tanítónő Józsa Lajos érkeserüi
tanító, Édes Irén érkeserüi tanítónő Béli Adél
apátkeresztúri tanítónő, Takács Ilona micskei
tanítónő Biró Ilona albisi tanítónő eskütételre
jelenkeztek s a hivatalos esküt letették. Szi-
ves, szeretetteljes szavakkal üdvözölte őket
esperes úr s Isten áldását kérte nehéz időben
mekezdett munkálkodásukra.

20. sz Egyházmegyei lelkész-értekezlet látva azt,
hogy újabban a stóla felemelése végett a róm. kath.
egyházban is mozgalom indult meg a mai időt különös-
képen alkalmasnak látja az oly régóta vajudó stóla ügy
rendezésére, azért elhatározza hogy az egyházkerületi
közgyűléshez azzal a kéréssel fordul, hogy a stólát
az egész egyházkerületre vonatkozólag emelje fel s egy-
uttal a lelkészeknek a temetéseken való funkcióját ki-
vétel nélkül tegye kötelezővé

Egyházmegyei közgyűlés a lelkési értekezlet
határozatát magáévá teszi s az egyh. kerületi közgyű-
léshez felterjeszteni határozza.

21. sz. A debreceni lelkési kör. megküldött határo-
zatában lelkészértekezletet ama felterjesztéséhez való

csatlakozásra hívja fel, melyben felkéri egyházkerületi közgyűlést, hogy a tűzbiztosítási díjakból a múltban az egyházmegyéket illető jutalékokat utalja ki az egyházmegyéknek. Lelkészerőtekezlet annyival inkább csatlakozik a felterjesztéshez, mivel egyházmegyénket a jutalék elvonása folytán tetemes veszteség érte, mivel a tűzbiztosítási térítmény az egyházmegyei közigazgatási pénztárt illette. Mély tisztelettel kéri azért egyházkerületi közgyűlést, hogy a régi rendszer szerint a tűzbiztosítási térítményből az egyházmegyei jutalékokat ezutánra is utalja ki — ugyszintén kéri a belkörü tűzbiztosítás alapjára megszavazott összegeknek tőkésítését is.

Közgyűlésünk lelkész értekezlet határozatát magáévá teszi és azt az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszteni határozza.

22. sz. Lelkész egyesület — jegyzőkönyvének 3. száma szerint — a betegség által súlytot lelkészek segélyezésére szolgáló összegből ezuttal 100—100 koronával Dajka István és Kovács László lelkészeket segélyezi.

Tudomásul szolgál.

23. sz. Lelkészi értekezlet a „Kálvini szövetség“ átirásából teljesen meggyőződik arról, hogy az egyházi hivatalnokok betegsegélyző intézetének felállítására égető szükség van, azért az eszmét helyesnek tartja s nevezett intézmény megalkotását a zsinattól a maga részéről is kéri.

Tudomásul szolgál.

24. sz. Tanügyi bizottság elnöke felolvassa következő előterjesztését :

Nagytszeteletü és Tekintetes Egyházmegyei K ö z g y ü l é s!

Egyházmegyénk tanügyi állapotának vizsgálása közben, örömmel mondhatjuk el — e mindenképen szomorú időben, — hogy tanítóttestületünk — kikeről eddig is elismeréssel szólhattunk — e nehéz körülmények között is derekas munkát végzett, mert az elmúlt iskolai évben 81 tanító munkáját 47 tanító végezte el — becsülettel — a többi 34 a haza védelmében teljesített még nagyobb szolgálatot vagy a hideg hant alatt hirdeti a magyar kalvinista tanító hazaszeretét — vagy pedig idegen földön várja szomorú rabságban a szabadulást s ezzel együtt nemes kötelesség teljesítésének idejét.

Az csak egészen természetes, hogy iskoláztatásunkon meglátszik úgy a miniszteri — iskolaköteleseket felmentő rendelet hatása, mint a tanító hiány — de nagyobb hiány csak Értarcsán és Kólyon mutatkozik, hol a hadba vonult tanítókat senki sem helyettesítette, míg Biharvajdán és Hksztmiklóson a lelkészek végezték a tanítás nagy és nemes munkáját, — de bátran elmondhatjuk azért, hogy a tanítás mezején nagyobb hanyatlás nem észlelhető.

A szokásos — eredményeket is feltüntető kimutatást nem adhatok, mert csak az egyházkerületi népiskolai statisztikai iverk állottak rendelkezésmre jelentésem elkészítésénél.

Felhivandók a statisztikai iverk kitöltői, hogy az iskolaköteleseknél csak a reformátusokat mutassák ki — de ezen kimutatást a 13—15 éveseknél is pontosan eszközöljék — bárha a községi ismétlőiskolába járnak is.

Margitta figyelmeztessék, hogy keressék meg a módját annak, hogy 12—15 éves gyermekek iskolázatlanul ne maradjanak.

A mult évi egyházmegyei gyűlés az egyházkerülethez fordult, a bihardiószezi iskolázatlanok számának apasztása céljából — apadás nem tapasztalható újból arra kérnem kell ntiszteletű és tekintetes egyházmegyei közgyűlést méltóztassék ezt a kérdést az egyházkerületen napirenden tartani s legalább a háboru utánra ezt az állapotot megszüntetni.

Bihardiószeg és Szalacs igazolásra hivandók fel — hogy hová fordították — előbbi 4676 kor. iskola fenn tartási alapját és 289 kor. segély alapját — utóbbi 2005 kor. iskolai segély alapját

Az iskoláztatás költségei kimutatásánál a lakás érték mindenütt felveendő és mindenütt legalább évi 250 kor.

A 796/1915 sz. egyh. ker. ezt tudomásul vevő 12/1916 sz. egyh. megyei végzésnek az erre kötelezett egyházak eleget nem tettek így jelentésemet annak hijjával kell lezárnom — azzal, hogy Érábrány, Poklostelek, Ujléta, Vedresábrány, Margitta pótlólag jelentsenek a nagytiszteletű kerepecsi hivatalnak.

Ezen jelentésem tudomásul vételét kérve vagyok
kitünő tisztelettel

Varga Béla

tanügy. bir. elnök.

Érköbölkut, 1916. szept. 20.

Egyházmegyei közgyűlés felhívja a statisztikai iverk kiállítóit, hogy az iskolaköteleseknél csak a reformátusukat mutassák ki, de 13—15 éveseket is pontosan mutassák ki, ott is, hol az ismétlő iskolát a község tartja fenn.

Az iskoláztatás költségeink kimutatásánál elrendeli, hogy a lakás érték, legalább évi 250 koronában mindenütt felveendő.

Érábrányi, poklosteleki, ujlétai, vedresábrányi, margittai lelkészeket utasítja, hogy az egyházkerületi 12/1916 számú végzésének megfelelően pótló jelentéseiket 10 nap alatt az esperesi hivatalhoz küldjék be.

A margittai egyházat utasítja, hogy az ismétlő iskolát a háboru után haladéktalanul állítsa be.

25. sz. Közgyűlésünk a tanácsbírói kar javaslására az egyházmegyei szabályrendelet szerint megüresedett állásokra a következőket választja meg:

Egyházkerületi képviselői állásra rendes tagokul Takács Zsigmondot és Magyar Miklóst; póttagokul Szabó Zoltánt és dr. Várady Miklóst.

Egyházmegyei könyvtárnoknak: Fias Kálmánt.

Egyházmegyei levéltárnoknak: Szatmáry Károlyt.

Egyházmegyei számvevőszéki elnöknek dr. Babós János gondnokot, számvevőnek Bányay Lászlót. Az érmihályfalvai körben körí számvevőnek Szatmáry Károlyt, a bihardiószezi körben Fias Kálmánt, a margittai körben Kalmár Istvánt, a székelyhidi körben Varga Bélát. *Tanügyi bizottsági elnöknek* Varga Bélát.

Körlátogatóknak az érmihályfalvai körben Szatmáry Károlyt, a bihardiószezi körben, Székelyhidy Bélát, a margittai körben Kalmár Istvánt, a székelyhidi körben Csokonay Józsefet.

Országos lelkész és nyugdíj és özvegy árva gyámintézeti bizottságba: Bányay László és Takács Zsigmond lelkészeket, Fráter István és Papszán Lajos tanácsbírókat.

Egyházmegyei közalapi végrehajtó bizottsága: Bányay Lászlót, Takács Zsigmondot, Fráter Isvánt Papszán Lajost.

Egyházmegyei tökesegély bizottságba: elnöknek Végh József esperest, rendes tagoknak Szabó Mihályt és Jakab Józsefet póttagnak Bónis Elemért.

Missiói bizottságba: Elnöknek: Végh Józsefet esperes, tagoknak, Kiss Sándort, Bónis Elemért dr. Gulácsy Sándort.

Adóügyi bizottságba: Végh József esperest.

Epítettő bizottságba: Szilágyi Zsigmond nagyváradi lakost. A nagyváradi leánynevelő intézet igazgató tanácsába: Lengyel Pált.

26 szám. A piskolti ref. egyház megerősítés végett bemutatja az egyházkerületi 564—1915 számú határozat szerint megalkotott 500 korona összegű „Egyházfentartási alap” nevet viselő alapítvány alapító leveleit

Egyházmegyei közgyűlés a szabályszerűen megalkotott alapító leveleket megerősíti, 2 példányának a piskolti ref. egyház részére visszaadását, egy példányának az egyházmegyei levéltárban való elhelyezését, egy példányának pedig a kerületi levéltár részére való felterjesztését elrendeli.

27. szám. A szalacsi ref. egyház megerősítés végett újra bemutatja az 107, 108, 109—1915. sz. egyházmegyei határozattal pótlás végett visszaadott és pediglen „Zsigó Endre ösztöndíj alap,” „Zsigó Endre ingyen tankönyv alap,” „neh. Kovács István ösztöndíj alap” nevet viselő régebbi alapítványoknak alapító leveleit.

Egyházmegyei közgyűlés a most már szabályszerűen kiállított alapító leveleket megerősíti s egyik példányának a szalacsi ref. egyház részére való vissza-

adását, másik példányának az egyházmegyei levéltárban való elhelyezését, harmadik példányának az egyházkerületi levéltár részére való felterjesztését elrendeli.

28 szám A szalacsi ref. egyház megerősítés végett bemutatja a „ Horváth István és neje urasztali alap “ nevet viselő alapítvány alapító leveleit. Az 1915 évi nov. hó 24. én Horváth Erzsébet által tett alapítványi vagyon évenkénti jövedelme szükség esetén az úrasztali szükségletek fedezésére fordítandó. Ha e célt nem szolgálhatja jövedelmének 1% gondnokot 1% a kötött célú alapokat illeti, a jövedelem többi része felhasználható vagy tőkésítendő.

Egyházmegyei közgyűlés a bemutatott alapító leveleket — miután nincs bennök felemlítve, hogy az alapító-levél hány eredeti példányban állítatott ki s hogy a kiállított példányok megőrzés végett hol vannak elhelyezve, továbbá nincs bennök kijelentve, hogy az alapítványt jogügyekben ki képviseli, továbbá mert nincs az alapító leveleken az alapító aláírása sem s az sincs feljegyezve, hogy ez megszerezhető nem volt; végül mert hiányzik a kezelésbe vételt kimondó presbiteri határozat is: pótlás végett visszaadni rendeli. A pótlások eszközzése után az alapító levelekre a jóváhagyási záradék rávezetendő s azokból egy példány az egyházkerület levéltárába felterjesztendő egy példány az egyházmegyei levéltárban elhelyezendő, egy példány a szalacsi egyháznak kiadandó lesz.

29. sz Egyházmegyei számvevő beterjeszti a házipénztár 1915 évi számadását és az 1916 évi költségelőirányzatát, melyet a számvevőszék megvizsgált és megerősített.

Közgyűlésünk a jelentést tudomásul veszi.

Jelentése :

Alant írott számvevőnek az egyházmegyei házi-segélypénztár

1915 évi számadásáról s 1916 évi költségelő irányzatáról.

Számadás szerint: Bevétel volt	13·422 K 58 fillér
A kiadása lett	13·107 K 39 fillér
<hr/>	
Pénztári maradvány	315 K 19 fillér

A pénztár vagyona:

Kötvényen elhelyezve	22·524 K 12 fillér
Takarék betétben . . .	2467 K 80 fillér
Készpénzben	315 K 19 fillér

összes vagyon 25307 K 11 fillér

Vagyongyarapodás 2549 K 45 fillér

Az 1916 évi költségelőirányzat szerint:

Fedezet 6968 K 29

Szükséglet 6628 K —

Fedezeti többlet 340 K 29 fillér

Bányai László

c. m. számvevő.

30. szám. Egyházmegyei lelkészi gyámintézet kezelő választmánya jelenti, hogy az 1915. évi gyámintézeti számadást teljesen helyesen vezetettnek, s úgy bevételeiben, mint kiadásaiban okmányoltnak találta s meggyőződést szerzett arról, hogy a gyámintézett vagyona kevés kivétellel az egyes adósok által adott kötelezéssel biztosítva van s Takács Zsigmond pénztárnoknak a fentartandók fentartásával a felmentvényt megadta.

Egyházmegyei közgyűlés Takács Zsigmond gyámintézeti pénztárnok részére megadott felmentvényt tudomásul veszi s a beterjesztett számadás főbb tételeit feltüntető kimutatást, valamint az 1916. évi költségvetést jegyzőkönyvében kinyomatni rendeli.

A gyámintézeti pénztár állása az 1915 évi december hó 31-én a következő számadásokat tünteti fel főbb összegben:

I. BEVÉTEL

1. Pénztári maradvány 1914-ről	798.53
2. Kereskedelmi bankból kivétetett	8.70
3. Csuka Ferencz adománya	29.78
4. Takarékpénztári kamatokból	93.92
5. Tőke visszafizetésből	8914.87
6. Tőke után kamatokból	5692.94
7. Késedelmi kamatokból	133.09
	<hr/>
	összes bevétel 15671.39

azaz Tizenötezerhatszázhetvenegy korona 49 fillér.

II. KIADÁS

1. Gyám díjasoknak kifizetett	4718.—
2. Takarékpénztárba betételt	5800.—
3. Takapénztári kamat tőkésítés	93.92
4. Illeték bélyegre	12.90
5. Kassza átszállítás Érmihályfalváról Gálospetribe	25.70
6. Nyomtatványokért	7.—
7. Postára	6.70
8. Kezelési költség	990.—
	<hr/>
	összes kiadás 11654.22

azaz Tizenegyezerhatszázötvennégy korona 22 fillér.

összes bevétel 1915-ben 15671.39

összes kiadás 11654.22

pénztári maradvány 1916-ra 4017.17

azaz Négyezertizenhét korona 17 fillér.

Vagyonkimutatás 1915. dec. 31-én.

1. Pénztári maradvány 1915. dec. 31-én	4017.17
2. Takarékpénztárban elhelyezett tőke	5902.85
2. Kötvényen elhelyezett tőke	69477.52
	<hr/>
	összes vagyon 1915 dec. 31-én 79397.54

Hetvenkilecezerháromszázkilencvenhét korona 54 fillér.

Összehasonlítás

1915 december 31-én zárlat	79397.54
1914 december 31-én zárlat	78640.05
	<hr/>
	Vagyonszaporodás 757.49

azaz Hétszázötvenhét korona 49 fillér.

Költség előirányzat 1916 évre.

I. Bevétel.

1. 1915 évi zárlati összeg	79397.54
2. 69477.52 tőke után 8 ^o / _o kamat	5520.—
3. 9920.20 tőke 5 ^o / _o kamatjövedeleme	495.—
	<hr/>
	összesen 85412.54

azaz Nyolcvanötezernégyszáztizenkettő korona 54 fillér.

II. Kiadás.

a) Gyám díjazóknak

1. Nagy Istvánnénak	400
2. Vecsey Sándornénak	400
3. Kiss Albetnénak	400
4. Thamássy Lajosnénak	400
5. Szabó Józsefnénak	400
6. Szikszay Józsefnénak	400
7. Lipcsei Pálnénak	250
8. Simon Emmának	134
9. Molnár Mihálynénak	400
10. Szőke Jánosnénak	400
11. Végh Lajosnénak	400
12. Béressy Dánielnének	300
13. Bajza Antalnénak	400
14. Tatai Krisztinának	134
15. Fazekas Imrénének	400
16. Szathmári Sándornénak	400

b. Kezelési költség.

17. 3 ülnök tiszteletdíj	90	5618
18. Jegyzőnek	50	
19. Ügyvédnek	100	
20. Nagyváradi internátusnak 1915 és 1926 évekről	200	
21. Pénztárnok fizetése	500	
22. Előre nem láthatókra	100	1040
	<hr/>	
	összes kiadás	6658 6658

azaz Hatezerhatszázötvennyolcz korona,

Összes bevétel 1619-ban	85412.54
kiadás „	6658.—
	<hr/>
Zárlat összeg 1917-re	78754.54

azaz Hétvennyolcezerhatszázötvennégy korona 54 fillér

31. szám Olvastatott a nagyváradi ref tanítónőképző-intézet igazgatóságának 1916. évi július hó 6-án tartott gyűlésének 31 száma határozata és a beterjesztett 1916—17 tanévi költségelőirányzata mely szerint:

A., I. Személyi kiadás	34550.—
II. Dologi kiadás .	14642.14
	<hr/>
Együtt	49192.14

B., Bevétel összesen	44680.—
	<hr/>
s így hiány	4512.14

Egyházmegyei közgyűlés az igazgató tanácsnak a nagyváradi tanítónőképző intézet, 1916/17 tanévi költségelőirányzatára hozott határozatához helyeslőleg hozzájárul.

32. sz. Tárgyalás s elbirálás alá vétettek az egy-
egyházfentartási alapok létesítése tárgyában hozott presbi-
teri s egyházközségi határozatok.

Közgyűlésünk megállapítja, hogy Biharvajda, Éra-
dony kivételével egyházmegyénk minden egyháza elfo-
gadta s elkötelezte magát, hogy egyh. ker. közgyűlésünk
564-916 számú végzésében ismertetett feltételek mellett
egyházfentartási alapot létesít s annak céljaira a ki-
jelölt fedezetet már 917. évi költségvetésébe beállítja.

Asszonyvására a 2 filléres személyi adó helyett
évi 50 K-t Hkszentmiklós pedig csak feltételesen, csak
a nyerendő segély esetére kötelezi el magát.

Közgyűlésünk felhívja s utasítja Asszonyvásárát
hogy a jelzett tétel helyett minden egyházra kötelezően
kimondott személyenkinti 2 fillért vegyen fel s ilyen
értelemben hozzon újabb határozatot mert az egyöntetű-
ség megköveteli, hogy minden egyházban egy és ugyan-
azon kulcs alkalmaztassék. Hkszentmiklós utasítatik,
hogy feltételes határozata helyett hozzon másikat. —
Biharvajda mulasztásáért, Éradony érte!metlen akadé-
koskodásáért felelősségre vonandók s szintén elköte-
leztetnek, hogy 30 napon belül 564/916. sz. végzés
értelme szerint hozott határozataikat esperesi hivatal-
hoz terjesszék be. Éradonynak pedig minden nemű
segélye visszatartandó, ha az adott határidőre az 564/916
sz. kerületi végzésnek eleget nem tesz. Helyeslőleg
tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy a létesítendő egy-
házfentartási alaphoz, mint hasonló célt szolgáló régi
alapok hozzá csatoltassanak és pedig helyenkint:
Albis 221.06, Bagamérban 8701.49, Bályok 1000, Bi-
hardiószeg 5500, Biharfélegyháza 1038.20, Érbogyoszló
2070 43, Érköbölkut 1900.80, s ezenkül 1925 ig lekö-
tött, de akkor felszabaduló 1060 K. Érmihályfalva 4000
K. melyből 2000 K-nak teljes kamatja az alapot illeti,
Érolaszi 4555.80, Értarcsa 1600, Gálospetri 243.24,
Hkszentimre 100, Kokad 4170, Kóly-Kágya 1000,
Margitta 12049.66, Monospetri 78, Nagyléta 1694, Pis-
kolt 500, Poklostelek 295.02, Szalacs 6209, Székelyhid,

1311.17, Ujléta 520.31, Vedresábrányban 253.21 Kor. Az itt feltüntetett régebbi keletü alapok a létesítendő új alapokkal egy célt szolgálnak s szabály rendeleteink feltételei szerint kezelendők, évi számadásaik közpénztár számadásaitól teljesen elkülönítve vezetendők.

33. sz. Az ottományi ref. egyház adósság törlesztésre 6000 korona tőkekamat segélyt nyert. De 10000 koronára menő törlesztéses kölcsönét csak úgy tudja vissza fizetni és ugyanakkor a Főtiszt. és Mélt. egyházkerületi közgyűlés utasításának úgy tud eleget tenni, ha a rendelkezésére álló 6000 koronához még 4000 kor-t vesz kölcsön; — kéri azért egyházmegyei közgyűlést, hogy adósságának konvertálhatása végett 4000 kor. kölcsön felvételére engedélyt adjon.

Egyházmegyei közgyűlés a 4000 korona kölcsön felvételére engedélyt ad s egyben utasítja az ottományi ref. egyházat, hogy e kölcsön összeget a már kapott 6000 korona közalapi tőkekamat segélylyel együtt törlesztéses kölcsöne teljes kifizetésére fordítsa.

34. sz. A szentjobbi ref. egyház 500 kor. ref. segélyegyleti segélyért folyamodik s kérvényeinek pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e csekély népességű, más vallás felekezet közt élő, elemi csapásokkal látogatott szegény egyházat a kért segélyre a legmelegebben ajánlja.

35. sz. A csokalyi ref. egyház tarthatatlan állapotban levő iskolai mellék helyiségeinek ujjaépítési céljára 321 korona ref. segélyegyleti segélyért folyamodik s kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e szegény, de hitbuzgó s igyekvő egyházat a segélyezésre a legmelegebben ajánlja.

36 sz. A magyarkécsi ref. egyház a ref. segélyegyleti pénztárból segélyt benyújtott kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Ezen csekély népességű, nemzetiségek közt élő, elemi csapásokkal látogatott s így anyagi zavarokkal küzdő egyházat közgyűlés a segélyezésre a legmelegebben ajánlja.

37. sz. A köbölkuti ref. egyház a ref. segélyegyleti pénztárból leendő segélyeztetés iránti kérvényének pártoló felterjesztését kéri.

Közgyűlés e teljesen vagyontalan, a sok építkezéstől kimerült s nagy anyagi zavarokkal küzdő egyházat a kért segélyre melegen ajánlja.

38. sz. Az éradonyi ref. egyház a ref. segélyegyleti pénztárból 600 korona segély kiutalását kéri.

Közgyűlés e csekély-népességű, nemzetiség közt élő, rendkívül szegény, s nagy egyházi adóval terhelte egyházat a kért segélyre a legmelegebben ajánlja. (Kérvénye azonban csak úgy terjeszti fel, ha a 265/903 ker. végzéssel kimondott kimutatásokat utólagosan 8 nap alatt Esperes urhoz beküldi.)

39. sz. Tárgyalás alá vétetett a magyarkécsi ref. egyháztanács kérvénye, a melyben népiskolai tőkesegély nem nyérése miatt, a hivek nyomasztó szegénységére s nagy adó megterhelésre hivatkozva, — rozoga iskoláját és tanítói lakását nem tudván ujjonnan felépíteni — kéri

egyházmegyénket, hogy iskolájának az állam tulajdonába átbocsáthatását engedje.

Egyházmegyei közgyűlésünk iskoláink államosításának elvileg ellene van, hitfelekezetünk gyengítését látván minden erre irányuló törekvésben — a magyar-kézi ref. egyháztanács kérelmét nem teljesíti, sőt felelősség terhe alatt utasítja, hogy mivel templomát és papilakát már közalap segélylyel felépítette, igyekezzék iskoláját és tanítói lakását önerejéből rendkívüli adó kivetéssel is — vagy ujjonnan építeni vagy pedig a régi épületet kellő javítással használható állapotba tenni.

40. sz. A gálospetrii ref. egyház jelenti, hogy Fráter Vincze gálospetrii földbirtokos főgondnok és neje szül. Bernáth Ilona Urnő a 2-ik iskola céljára egy 971 □ öl beltelket adományoztak a gálospetrii ref. egyháznak azzal a kijelentett óhajjal, hogy a 2-ik iskola e telken építtessék fel s a köztemetőben levő családi sírboltjukat, ha netalán a szükség úgy kívánná, — az egyház ismerje kötelességének az örök hagyók iránti tiszteletből anyagi erejéhez képest fenntartani. S jelenti továbbá, hogy az adományozott telek már tulajdonjogilag is az egyház nevére kebeleztetett.

E. m. közgyűlés a nemes keblü adományozóknak hálás köszönetét nyilvánítja ; a nevezett egyházat pedig utasítja, hogy az örök hagyóknak fent kifejezett óhajukat magára nézve kötelezőnek ismerje el.

Egyben elhatározza, hogy a nemes szívü adakozóknak a ref. egyházhoz való buzgó ragazkodásáról tanu bizonyosságot tevő nagylelkü adományukért az egyház megye részéről jegyző könyvi kivonaton köszönő-irat küldessék.

41. sz. Olvastatott a gálospetrii ref. egyház kérvénye, melyben 2-ik iskola felállításához kéri az egyházmegye jóváhagyását.

Égyházmegyei közgyűlés az állam építészeti hivatal főnöke által elkészített s bemutatott 2-ik iskola tervrajzát és költségvetését jóváhagyja s felhatalmazást ad a gálospetrii ref. egyháznak, hogy a 2-ik tanítói állást szervezze s mihelyt módjában lesz az egyháznak az építkezés, a rendelkezésére álló készpénzből azt eszközölje.

A tárgyalás kapcsán jól eső érzéssel vett tudomást közgyűlésünk a gálospetrii polgári község nemes adományáról, mely szerint a 2-ik iskola részére építkezési segély címen 5000 kor. adományozott; ezért egyházmegyei közgyűlésünk úgy a gálospetrii polgári községnek, mint Varró Domokos nagyváradi áll. ép. főmérnök urnak, a ki az iskola és tanítói lakás tervrajzát és költségvetését e szép és értékes munkálatot minden díjazás nélkül elkészítette, sőt ígéretet tett, hogy az építkezést is ellenőrzi, — a maga részéről is köszönetet mond s külön-külön jegyzőkönyvi kivonaton hálás elismerését nyilvánítja.

42. szám. Az egyházmegyei jegyzőkönyv hitelesítésére:

dr. Babós János gondnok, Magyary Miklós,
Lengyel Pál tanácsbírák és Szabó Zoltán főjegyző
küldetnek ki.

A 29—41 számokat jegyzette Bodor Pál e. m. aljegyző. A többi számokat jegyzette Szabó Zoltán e. m. főjegyző.

Hitelesítjük:

Székelyhid, 1916.

Dr. Babós János

Magyary Miklós.

Lengyel Pál

Szabó Zoltán

Birósági ügyek.

43. szám.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Székelyhidon 1917, évi szeptember hó 26-án délután 3 órakor, az érmelléki ref. egyházmegyei rendes bíróságának mint közigazgatási bíróságnak a hegyközszentimrei egyház elleni ügyében.

Jelen voltak:

A bíróság részéről Végh József esperes, mint a tárgyalást vezető, és Bónis Elemér világi tanácsbíró elnökléte alatt; miután egyházmegyei gondnok mint kiküldött vizsgáló biztos nem elnökölhetett, -Jakab József, Bányay László, Szabó Mihály, Lengyel Pál, Papszász Lajos tanácsbírák, Takács Zsigmond előadó, Dr. Gulácsy Sándor e. m. ügyész. és Szabó Zoltán főjegyző.

A felek részéről: Molnár Ferencz tanító, ki egyszersmind Lovász Béla lelkészt és Kiss Ferencz tanítót is képviseli. A hegyközszentimrei egyház részéről Kocsis József gondnok és Nagy István kiküldött presbiter.

Tárgyalás alatt van Lovász Béla lelkésznek Molnár Ferencz és Kiss Ferencz tanítóknak, a hegyközszentimrei ref. egyház, elleni panasza mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t. cz. 54. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait a tekintetben való

nyilatkozatra, hogy tudomásuk szerint nem forog e fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt hivatalból figyelembe veendő értékeltségi eset? Nem.

Felhivja elnök a feleket és képviselőket nincsen és a bíróság valamelyike ellen törvényen alapuló érdekeltségi kifogásuk? Nincsen

Erre elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabály szerűen megalakult továbbá, hogy a felek szabályszerűen megidézettek.

A bíróság elnöke felhivja a feleket, hogy a bíróság illetékessége ellen nem tesznek e kifogást? Nem.

Elnök ezután elrendeli az ügy érdemleges tárgyalását

Takács Zsigmond előadó ismerteti az ügyet: Lovász Béla lelkész, Kiss Ferencz és Molnár Ferencz tanítók panaszt adtak b^a a hegyközszentimrei ref. egyház ellen, az egyháztanácsnak a fajzási jog címén biztosított fizetésük kiszolgáltatása ügyében 1914. évi szept. hó 15-én 2 szám alatt hozott határozatából kifolyólag. E panasz kérvényt e megyei közigazgatási bíróság 1915. szept. 21-én Székelyhidon tartott ülésében tárgyalta. Felolvassa e tárgyalásról felvett jegyzőkönyvet és ítéletet, mely szerint nevezetteket panaszukkal egyházmegyei bíróság elutasítja. Panaszosok az ügyet megfélebbezték, egyházkerületi közigazgatási bíróság az ítéletet feloldotta, utasítva az egyházmegyei bíróságot az ügy tisztázására, azon okmányok beszerzésére, melyekből felderíthető a hegyközszentimrei ref. egyházi belhivatalnokok fajzási jogának eredete, természete mi alapon s miként való gyakorlása? Felolvassa továbbá dr. Babós Jánosnak — mint a vizsgálat megejtésével megbizott biztosnak — a vizsgálatról felvett jegyzőkönyvét, valamint a Körösi m^{re} tanuvallomásáról felvett jegyzőkönyvet.

Elnök ezután felhívja a feleket, hogy az ügyre vonatkozó állításaikat és bizonyítványaikat adják elő:

Molnár Ferencz tanító kijelenti, hogy panaszát vissza vonja, társai nevében azonban fenntartja.

Ügyész véleménye szerint a díjlevelek fajzásról szólnak, ezt a fajzási jogot a belhivatalnokok gyakorolják is, ha nem minden évben is, de az életbe léptetett üzemterv szerint turnusukban; a díjlevélben való értékelése a fajzásnak bizonyára csak tájékoztatásul s a pályázatokon való tekintettel vétetett fel. Véleménye szerint panaszosok kérelme elutasítandó.

Elnök ezután a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangulag hozott határozatát.

Ítélet:

Egyházmegyei bíróság — mint közigazgatási bíróság Molnár Ferenczcel szemben az ítélet hozatalt mellőzi, Lovász Béla lelkész és Kiss Ferencz tanító kérelmét pedig elutasítja.

Indokolás

Az egyházmegyei bíróság — miként előző ítéletében tette, e helyen is megállapítja, hogy a hegyközszentimrei belhivatalnokoknak joguk van a díjlevélben, illetve javadalmi jegyzőkönyvben biztosított fajzáshoz. Eme jog alapján azonban a belhivatalnokok nem követelhetik azt, hogy az egyház részükre évenként a díjlevélben kitett értéknek állandóan megfelelő mennyiségű fát adjon, hanem csak azt, hogy a közös erdőből, a melybe az egyházi belhivatalnokok illetősége az urbéri rendezés alkalmával beolvasztatott, az ő illetőségüknek megfelelő mennyiségű fa részükre a keze-

léssel törvény által megbízott községi képviselőtestület— illetőleg községi előljáróság által kiadassék. Ha tehát valamelyik díjlevélbe az iratott is be, hogy: „fajzás az egyháztól,“— ez alatt mást érteni nem lehet, mint azt, hogy a fajzási jogot a belhivatalnok az egyház jogán gyakorolja és ennek a jognak gyakorlását az egyház a belhivatalnok részére biztosítja.

Körösi Imre urbéres gazdaközönségi elnök bizonyítja és maguk a panaszosok is beismerték az 1916. évi szeptember 5. napján felvett jegyzőkönyv szerint, hogy a fajzási jog gyakorlása csakis az állami erdőgondnokság által megszabott üzemterv korlátai között történhetik, vagyis: hogy a fajzási jog alapján évenként csakis bizonyos előre meghatározott területen termelt fa vágatható le és az így nyert fa mennyisége olyan kevés, hogy a községi képviselőtestület nem engedi azt minden évben levágni, hanem a vágást néha 2-, néha 3 évre felfüggeszti. Mikor azonban úgy véli, hogy a 2—3 évi turnusból már mindenkinek birtok arányában elegendő mennyiségű fát adhat, a vágatást elrendeli és azt birtok arány szerint felosztja. — Bizonyítja Körösi Imre és panaszosok elismerték azt is, hogy a vágatás elrendelése, illetőleg a felosztás alkalmával az egyházi belhivatalnokok a birtokarányuknak megfelelő mennyiségű fát mindig megkapták és fajzási joguk gyakorlásában se nem gátoltattak, se meg nem rövidítették.

A díjlevelekben a fajzási jog értékelve van ugyan, de mivel a fajzás csak természetben gyakorolható, ennek más értelmet tulajdonítani nem lehet, mint azt, hogy az értékelés csak tájékoztatásul szolgál arra, hogy a fajzási jog gyakorlása alapján a belhivatalnok körülbelől mennyi értéket kaphat. Ebből kifolyólag az egyházmegyei bíróság mellékesnek tartja azt, hogy valjon az időnként kapott fa értéke megfelel-e a díjlevélben kitett értéknek, — de ha mégis a belhivatalnokok úgy vélik, hogy a kiosztás alá kerülő területen termelt fa — akár a talaj rossz minősége, akár az erdő ritkás növése következtében állandóan olyan kevés,

hogy a részökre kiosztott fa értéke állandóan nem nem felel meg a díjlevélben kitett értékelésnek, ez esetben a belhivatalnokok kárpótlásért csakis az egyetemes adóalapi segélyért folyamodhatnak, de az értékpótlást az egyháztól nem követelhetik.

Ez okoknál fogva el kellett őket utasítani a kérelmükkel. Molnár Ferenczcel szemben a bíróság azért nem ítélkezett, mert ez panaszát a tárgyalás folyamán visszavonta.

Elnök megállapítja, hogy az ítéletkihirdetésnél jelen volt az érdekelt felek közül Molnár Ferencz tanító, Kocsis József gondnok és Nagy István presbiter.

Ezután elnök felhívja a feleket az iránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben avagy az ellen fellebbeznek? A hegyközszentimrei egyház képviselőit megjelent Kocsis József és Nagy István kijelentették, hogy az ítéletben megnyugosznak, Molnár Ferencz kéri, hogy Lovász Béla és Kiss Ferenc részére az ítélet másolata adassék ki.

A bíróság elnöke elrendeli, hogy Lovász Béla és Kiss Ferencz részére az ítélet kiadványa kézbesítették.

Kmf.

VÉGH JÓZSEF

egyházi elnök.

BÓNIS ELEMÉR

világi elnök.

SZABÓ ZOLTÁN

jegyzőkönyvvezető.

44. szám.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Székelyhidon 1916. évi szeptember hó 26-án délután 4 órakor az érmelléki ref. egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságának, a tóti egyház elleni ügyben.

Jelen voltak:

A bíróság részéről Végh József esperes, mint a tárgyalást vezető és dr. Babós János elnöklete alatt Jakab József, Takács Zsigmond, Szabó Mihály, Bányay László, Bónis Elemér, Papszász Lajos tanácsbírák, Lengyel Pál előadó, Dr. Gulácsy Sándor ügyész és Szabó Zoltán főjegyző.

A felek részéről Barcsay Endre tanító, a tóti ref. egyház képviseletében Kovács Lajos lelkész.

Tárgyalás alatt van Barcsay Endre tanítónak a tóti ref. egyház elleni panasza, mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t. cz. 45 §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait a tekintetben való nyilatkozatra, hogy tudomásuk szerint nem forog-e fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt hivatalból figyelembe veendő érdekeltégi eset?

Nem.

Felhívja elnök a feleket és képviselőket, nincsen e a bíróság valamelyike ellen törvényesen alapuló érdekeltégi kifogásuk? Nincsen. Erre az elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen továbbá hogy a felek és tanuk megidézettek.

A bíróság elnöke felhívja a feleket, hogy a bíróság ellen nem tesznek-e kifogást? nem!

Elnök ezután elrendeli az ügy érvényleges tárgyalását, Lengyel Pál előadó ismerteti az ügyet

Barcsay Endre tótii tanító az 1914—15 iskolai évben hadbavonult, a tótii egyház helyetteséül 800 korona fizetésre Németh Lajost alkalmazta. A helyettes díjazása lett volna 732 korona államsegély és 68 korona az egyháztól. A tótii egyház azonban 167·10 koronával többet fizetett ki helyettes részére mind amennyi annak járt, mert az állam az iskola későbbi megkezdése és korábbi bezárása miatt az államtól járó fizetés egész összegét nem utalta ki. Egyház Barcsay Endre tanító fizetéséből vonta le a helyettes díjazására kifizetett 167·10 koronát. Barcsay ebbe bele nem nyugodva követelte fizetésének teljes egészét, az egyház azonban a kifizetést arra hivatkozva követelje Németh Lajoson a kiizetett összeget nem teljesítette. Most panaszával az egyházmegyei bírósághoz fordul s kéri a bíróságot, hogy őt törvény szerint jogosan megillető fizetéséhez hozzájuttatni méltóztassék.

Elnök felhívja a feleket és képviselőket, hogy az ügyre vonatkozó állításaikat és bizonyításaikat adják elő.

Kovács Lajos tótii lelkész ismétli az előadó által elmondottakat.

Dr. Gulácsy Sándor ügyész véleménye szerint Barcsay követelése teljesen jogos s követelésének ki-egyenlítésére a tótii egyház utasítandó.

Elnök ezután a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangulag hozott határozatát.

Ítélet:

Egyházmegyei bíróság — mint közigazgatási bíróság — Barcsay Endre tanító kérelmének helyt ad, és kötelezi a tótii ref. iskola fentartó egyházat Barcsay Endre 167·10 korona követelésének kifizetésére.

Indokok:

Utasítani kellett a tóti egyházat a Barcsay Endre tanító jogos fizetésének kiutalására, mert az egyház tartozik a tanítónak hadbavonulás esetén, fizetésének 800 koronán felüli részét csonkítatlanul a tanító rendelkezésére bocsátani. Barcsay Endre követelése az egyház szerint is jogos, s az a körülmény, hogy helytelenül, helyettesének 167 K 10 fillérrel többet fizetett ki, nem lehet ok arra, hogy e miatt Barcsay, javadalmában megrövidüljön. A mennyiben pedig Németh Lajosnak tévedésből s jogtalanul bocsátotta rendelkezésére a kérdéses összeget, hajtsa be tőle polgári per útján.

Elnök megállapítja, hogy az ítélet kihirdetésnél jelen volt Barcsay Endre panaszos és Kovács Lajos tóti lelkész.

Elnök ezután felhívta a feleket az iránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben vagy az ellen felebbeznek? Jelenlevő felek az ítéletben megnyugodtak.

VÉGH JÓZSEF

egyh. elnök.

Dr. BABÓS JÁNOS

vil. elnök.

SZABÓ ZOLTÁN

jegyzőkönyvvezető.

Tárgymutató.

(A számok a jegyzőkönyvi számokat jelzik.)

Állami iskolai gondnokság szervezésénél őrállásra felhívás	11
Béldi Adél apátkereszturi tanítónő megválasztása, bekebelezése	18
Betegség által által sújtolt lelkészek segélyezése	22
Biró Ilona albisi tanítónő megválasztása bekebelezése . . .	18
Csokolyi egyház kérvénye segély egyleti segélyért	35
Egyházkerületi 34—916 sz. felhívásra jelentés	5
Egyházkerületi 56—916. sz. határozat meghirdetése	8
Egyházkerület felhívása a Debreceni Protenstans lap támogatására	6
Egyházkerület felhívása a tűzbiztosítás felemelésére	7
Egyházmegyei házipénztár számadása	29
Egyházmegyei gyámintézet számadása	30
Egyházfentartási alapok létesítése	32
Érköbölkuti egyház kérvénye segély egyleti segélyért	37
Éradonyi „ „ „ „ „	38
Esperesi évi jelentés	3
Esperesi imádság	1
Esperesi időszaki jelentés	4
Fráter Vincze és neje adománya a gálospetrii egyháznak . . .	40
Felterjesztés kerületre a tűzbiztosítási térítmény kiutalása végett	21
Gálospetrii község adománya az egyház részére	41
Gálospetrii iskolaépítés jóváhagyása	41
Gyűlés megnyitás	1
Gyűlés alkotó tagjainak számbavétele.	2
Háboru hatása iskoláinkra	13
Hegedüs Albert lelkésszé választása bekebelezése	17
Iskolák tuzsufoltságának megszüntetése tárgyában jelentés .	14
Jegyzőkönyv hitelesítése	42

Kálvini szövetség átirata	23
Kántortanítói fizetéslevél tervezetre észrevétel	9
Kiss Sándor tanácsbíró választása eskütétele	16
Leánynevelés intézményes kiépítése végett adatok beszolgáltatása	10
Legációk szervezésére felhívás	12
Magyarkécsi egyház kérvénye segély egylet segélyért . . .	36
„ „ „ iskola államosítás végett	39
Nagyvárad tanítóképző intézet számadása	31
Ottományi egyház kölcsöne	33
Papp József gálospetrii tanító megválasztása bekebelezése .	18
Piskolti egyház alapító levele	26
Stóla felemelés végett felterjesztés	20
Szabályrendelet szerint megüresedett állások betöltése . .	25
Szabó Rozália ottományi tanítónő megválasztása, bekebelezése	18
Szalacsi lelkész választás megerősítése	17
Szalacsi egyház „Zsigó Endre,„ nevű alapítványának megerősítése	27
„ „ Zsigó Endre ingyen tankönyv alap „ „	27
„ „ néh. Kovács István ösztöndíj alap „ „	27
„ „ Horvát István nevű alapítványa „ „	28
Szentjebbi egyház kérvénye segély egyleti segélyért	34
Szilágyi Ilona székelyhidi tanítónő megválasztása bekebelezése	18
Tanítók eskütétele	19
Tanítói lakbér illetményekről jelentés	15
Tanügyi bizottság elnökének előterjesztései	24
Takács Ilona micskei tanítónő megválasztása	18

Birósági ügyek.

Hegyközszentimrei belhivatalnokok panasza	43
Barcsay Endre tanító panasza	44

